

INVENTARI DELS BÉNS D'UN CIRURGIA DEL SEGLE XV

Marc Torras i Serra

El motiu de la present comunicació és el de donar a conèixer un document que considerem interessant per a l'estudi de la història de la Medicina Catalana. Aquest document es tracta de l'inventari *post mortem* dels béns de Joan Bassa, barber i cirurgià de Manresa. Inventari fet davant del veguer i batlle de Manresa en dues parts, la primera el dia 4 de gener de 1438 i la segona el 28 de gener del mateix any.

Aquest document es conserva a l'Arxiu Històric de la ciutat de Manresa, en el volum número 569 de la secció de Protocols Notarials i està format per quatre folis. En ell s'hi descriuen tots els béns mobles i immobles que aquest cirurgià manresà tenia en el moment de la seva mort, la qual cosa ens dóna una visió exhaustiva del medi cultural i material en què aquest es movia. Per això, ens ha semblat que en comptes de transcriure només els paràgrafs on hi surten esmentats els llibres, eines i instrumental de barber i cirurgià que Joan Bassa tenia repartit per tota la casa, era molt més interessant i útil transcriure tot el document íntegre, bo i respectant, així mateix, l'idioma i la grafia en què apareix a l'original.

El document, doncs, diu:

"Noverint universi quod cum propter doli maculam evitandam omnemque suspicionem et fraudem tollendam quelibet mulier mortuo eius viro habeat et teneatur facere inventarium seu reportorium de bonis viri sui ne ipsa bona occultari (1) valeant vel lapsu temporis deperiri. Idcirco ego Iohanna, uxor Iohannis Bassa, quondam, chirurgici civis Minorise, tenens et possidens et tenere et possidere debens (2) omnia et singula bona, res et iura que fuerunt dicti quondam viri mei obligata et ypothecata pro meis dote et sponsalicio et alia iuste et iure meo et etiam domina et potens et usufructuaria ipsorum bonorum et iurium ex legato michi facto per dictum quondam virum meum in suo ultimo testamento prout in ipso continetur nominibus suprascriptis cum hoc sacratissimo signo cru + cis hic impresso interveniente auctoritate et decreto honorabilis Gabrielis Ledó, militis, vicarii Minorise et Bagiarum et baiuli Minorise pro serenissimo domino rege, facio inventarium seu reportorium de predictis bonis et fateor in et de ipsis invenisse bona contenta in quodam papiri quaterno scripto prout sequitur.

Primo, un alberch situat en lo carrer de Sent Miquel en lo loch appellat la placeta de'n Talamancha.

Item en lo menyador o sala qui és en lo cap de la scala o grau una taula ampla ab sos petges. Item una cadira. Item -I- cofre enlaunat ab scriptures, ço és -V- libres ab posts, -I- negre, -I- vermell e -III- altres; diu-se que són de medicina. Item -I- altre libre ample e un altre axí com a capbreu e altres scriptures, diu-se són de medicina. Item -I- taula ab sos petges. Item -I- arquivanch. Item -I- mig dotzé cayrat. Item un morter de pedre. Item -I- calfador d'aram. Item -I- pot gran de tenir engüent e -I- barral de vidre ab -I- poch d'oli rosat. Item -II- pavesos en la paret. Item -II- sistelles grans. Item -I- arer e -I- sbrer sotil de ballesta. Item -I- pimantera de terra. Item -I- banchota e -I- cànter de terra. Item una bóta de tenir anxova. Item -III- boixs e -I- pitxellet de stany. Item un barral de vidre cubertrat. Item -I- menyadora de fust e un ventay.

Item en lo rebost -I- cove ab -I- poch de stopa e altre poch de spelta. Item una staca de ferre. Item -I- cetria de -I- quarter (3) e mig vel circa buyda. Item altre cetria de -I- quarter, miga d'oli vel circa, ab sa loça eambut. Item -I- barral de vidre gran e altre poch. Item altre barralet sens coll. Item -II- cetries de terra e -I- de vidre petita. Item en -II- granerets -VIII- quarteres de forment, poch més poch menys. Item en una post alt alguns potets de terra e ampolletes per tenir medicines e altres (4) frasqueries. Item un cubertor blau ab -I- lista vermeya a cade cap, sotil. Item miga flaçada listada de burell e blanch. Item altra flaçada de borra blancha. Item un matalaff blanch ab una tela blava de canamiç. Item -II- vànoves squinçades. Item -I- traverser e -I- coxí sotils. Item uns armaris pintats. Item alguns streps de sella, mossos de frens, -I- mà de morter de ferre, -I- taya romagers -I- forroyat e altre ferregaç.

Item en la cambre de la torra -I- colga ab sa màrfega e palles ab -II- matalaffs, la -I- listat. Item -I- traverser listat de blau e blanch. Item -I- bancal de lit sotil. Item -I- cofre gran de fust pintat e barrat blau e (5) groch. Item -I- iuppó blau e blanch, ço és de dos draps. Item -I- farcet de burell. Item -I- cota d'ome burella forrada. Item un pordomàs de burell d'ome e altre negre usat. Item -I- caperó vert. Item -I- scura d'ome forrada de pell blancha. Item alguns drapots de li. Item altre cofre semblant del prop dit. Item -I- cubertor vert. Item una vànova de -III- teles barrada. Item altre vànova prima sotil. Item -XV- rams de fil d'estopa. Item altre cofre semblant. Item una vànova stacada de -III- teles. Item altra vànova barrada de -II- teles e mige. Item -I- altre vànova de poca valor. Item -I- barral de vidre. Item -I- tirabraguer. Item -I- spasa. Item -I- coltell ab les dolces blanques. Item uns stivals. Item -I- spasa de dues mans. Item -I- scriptori de fust en lo qual ha -III- maçapans e altres frasques sotils. Item (6) -I- maçapà gran ab diverses ferraments de art de cirurgia. Item -I- mandret. Item -I- banch. Item un traverser (7) sotil. Item -I- flaçada sotil la qual stà devant la finestra per que l'ayre no y entre. Item -II- cuyeres d'argent, la una ha trencada la coha. Item -II- saringues d'argent per son art. Item -I- caxeta ab cartes de propietats. Item -I- fulla ab ampolles de vidre e altres frasques. Item -I- flaçada de borra blava ab listes blanques. Item -III- ganivetes en -I- bahina. Item en la cuyna -III- olles de coure. -II- grans e -II- migenceres. Item -I- calfador d'aram.

Item -I- orinal ab son calguer e -II- senayes de portar peix. Item -IX- bacins de lautó entre poch e grans de barber. Item -II- càvechs e -I- exada. Item -I- cadira (8) sotil. Item -I- caxeta petyada. Item -I- cetrica de mig quarter. Item -I- mortar de coure ab sa trecada. Item uns alembins. Item uns armaris sotils ab -II- ampolles e -II- brocals e -I- taça ab peu de vidre. Item -I- taula sotil ab sos (9) petges. Item -I- paella gran e -II- poques. Item unes graelles e -III- levens de ferre. Item -II- asters migencers de ferre. Item -I- banch e -I- pagès. Item -I- cofret enlaunat e -I- lanterna pocha. Item -I- posteta de peus. Item uns clamàsques. Item -I- capferre. Item -II- foroys. Item -I- pastera cubertrada ab sos petges e -I- post de forn. Item -I- bóta ab -I- quartera de farina, o entorn. Item -I- pastereta e -I- posteta de forn. Item -I- sedaç de seda sotil. Item -I- banqueta sotil. Item uns de foch sotils.

Item en lo porxo après una cadira de cambra. Item -I- pavès sotil. Item uns armaris sotils de fust. Item -I- canalobre sotil. Item -III- destrals. Item -II- canalobres. Item -I- arquibanchot de -II- calars. Item -I- mortar de pedra. Item -III- plats e -I- scudella d'estany sotils. Item -IX- scudelles de terra. Item -V- tayadors entre grans e poch. Item -III- boix sotils e -I- scriyol. Item -I- mortar de terra e -I- rahora de raure pa. Item -I- caldera gran e altre migencera d'aram. Item -I- pastera cubertrada ab sos petges. Item miga quartera cayrada. Item -I- calfador e -I- perolet e -I- caçola, tot d'aram. Item -I- baci petit sotil. Item una taça d'aram. Item -I- caldereta e -I- loça. Item -I- librell de terra. Item -I- pollera e -I- cabaç de -III- dotzens. Item -I- cànter de terra.

Item en -I- cambre près la cuyna, -I- gambera sotil. Item -I- raya . Item -I- cofret enlaunat trencat. Item -III- barres de ferre balladors de golfos de portes de portal gran. Item -I- cavegó. Item -I- colga ab paya e un veyrat sotil e -I- coxí. Item -I- gerra ab qualsque -II- quarteres d'oli. Item -V- fulles. Item -VI- posts e -II- banchs de lit. Item un matalaff blanch ab -I- tela blava. Item -I- traverser. Item -I- lançol nou e altre sotil de terna tela. Item -I- flaçada de borra blancha ab listes blaves e burelles. Item mige flaçada listada de blanch e burell. Item un vayrat sotil. Item -I- caxa. Item -I- cofre enlaunat ab sal grossa. Item en altra cambre après un lit de posts ab sos banchs, màrfeга e palles. Item -I- matalaff blanch e blau e -I- traverser de fluxell. Item -I- (10) cofre blanch enlaunat ab qualque una lliura de stopa de li d'Elexandria. Item unes tenayes e -III- sperons. Item -I- capceta de lautó per tenir unguent cubertrada. Item -I- gàbia de fil de ferre e -I- cofret de pocha valor. Item -I- senaya de peix. Item -I- banchal de fust. Item -II- carners blancs de li sotils. Item -I- stoig gornit d'argent ab -II- proves e unes molls d'argent -III- ferres de scurar dens, unes tesoretetes, -III- lancetes, -III- guarnides d'argent e -I- rahor guarnit d'argent. Item -I- aguller de lautó ab -III- agulles de apuntar. Item -X- empolletes de tenir aygües. Item -I- pitxella de terra ab son cubertor e -III- nanses de tenir confits. Item unes regnes de ferre e un tinter petit de plom.

Item en la cambra alt de la torra -I- cofre enlaunat sotil. Item -I- banch de lit e una post. Item qualche -I- quartera d'ordi. Item sots l'algorfa -VII- cercols de bóta veys. Item -II- banchs de lit e -I- post. Item de -CCCC- en -D- rayoles noves. Item -I- cuberta de transverser sotil. Item -II- corbes de finestra. Item -II- cercols ab les cuyes de terra. Item -I- sbrer ab son (11) strep sotil. Item unes braces. Item -II- brides e -II- capçanes (12) sotils. Item -I- aster de ferre. Item -II- ganivetes ab lur bahina qui van per casa. Item -I- cabaç gran.

Item en lo celler, -I- tina de -L- en -LX- somades. Item -I- follador de -V- en -VI- somades ab -II- banchs de celler. Item -I- bóta de -XVI- en -XVII- sesters buyda. Item altre bóta de -XII- en -XIII- sesters buyda. Item -II- capells de portadora. Item -I- follador de -X- en -XII- somades. Item -III- carratells plens de vi grech. Item -I- bóta de -XIX- en -XX- sesters plena de verní vermell. Item altra bóta de -XI- en -XII- sesters ab vi de que bevem. Item -II- parells de portadores entre als e bones. Item -I- portadora plena (13) d'espelta. Item -I- aradre, un collar -II- (14) coxins de laurar e -I- ieu e -I- exanguer e -I- boç. Item -I- tremostador e -II- enramadores. Item -XVIII- peces entre lates e (15) cabirons.

Item en l'estable -I- sella de mul ab -I- ferre. Item -I- mul de pel negre ab son bast. Item -I- barriscada de palla. Item -I- folladoret esgavellat. Item -I- tona esgavellada gran. Item altre bóta esgavellada gran. Item -I- carratell de -III- sesters. Item uns ganxos de portar leya. Item -I- cavaguet -I- per regar. Item -I- caxa gran ab -II- calars plena de paya. Item -II- mànechs de càvech e -I- sàrria de gerb sotil. Item -II- estreps de sella ab lurs gambols. Item uns argadells e unes beaces sotils. Item unes pedreres de tirar pedres. Item -I- portal nou entegre gran de pedra picat. Item -LX- teules. Item -VII- gallines. Item lenya e fustegota en lo corral e -I- scaleta sotil.

Et hoc ad presens fateor me invenisse in dicta hereditate protestans quod si ammodo aliqua alia bona invenisse potero in predicta hereditate mox ea in presenti inventario ponam et mitam. Actum est hoc (16) Minorise quarta die ianuarii anno a nativitate Domini millesimo quodringentesimo tricesimo octavo. Sig + num Iohanne, uxor dicti Iohannis Bassa, quondam, qui hec facio et firmo. Sig + num nostri, Gabrielis Ledó, militis, vicarii et baiuli antedicti, qui huic inventario et omnibus et singulis supradictis ex parte dicti domini regis et auctoritate officii quo fungimur in hac parte auctoritatem nostram prestamus pariter et decretum et hec firmamus.

Testes huius rei sunt Guilelmus Sartre, miniscallus, et Salvator Coma, laborator dicte civitatis Minorise.

Postea, vicesima octava die dictionum mensis en anni, dicta domina Iohanna nominibus supradictis confessa fuit se invenisse in hereditate dicti quondam viiri sui (17) supradicta hec bona que sequitur.

Primo, -II- storetes de peus de bona. Item -II- lançols de terna tela bons. Item -I- parell de lançols de -III- tela usats. Item -III- parells sotils de lançols. Item -III- tovayes taulars totes blanques. Item -VIII- tovayoles. Item uns poch de drapots de li. Item -I- barret burell. Item unes manyopes. Item -I- carta debitòria que ha feta mossen Ramon de Pegera al dit Iohan Bassa, marit me, de -XXX- florins. Item una camisa e unes calces de li d'ome. Item una carta debitòria de -VI- lliures -XII- sous que en Serrador de Sent P. d'or deu al dir marit meu. Item -XV- canes de (18) vels de li (19) d'Alexandrie cruus.

Item en l'obrador -I- caxeta sotil. Item -III- tovayoles de cotó listades de blau, de barber. Item -III- tovayoles de cotó de barber. Item -III- mandils de barber e -I- tovayola blanca. Item -III- pedres de afilar rahors, -I- migencera e -II- grans. Item uns armaris de tenir ahines de barber en los quals havie -III- rahors e -III- tesores de barber. Item -III- ferres e -I- compàs petits de barber. Item -III- miralls sens lunes de fust. Item -I- arquimbanquet sotil. Item -II- posts. Item -I- stoig de canamiç. Item -II- barres de ferre o vergues de cortines e -II- cortines de canamiç. Item -II- cadires e -I- sotil. Item -I- faxa de cànem de tirar ballesta. Item -II- alcolles de tenir aygües. Item -I- day. Item en uns fornells -II- olles d'aram ab lurs cubertes. Item -I- canalobre de paret.

Item -I- camp o troç de terra de -III- en -V- jornals a la Coromina de'n Valls.
Item -I- vinya al mas del Coll.

Item -I- mola de esmolar rahors la qual és ia venuda.

Item ha a casa de madona de Boxadors -I- taula ab sos petges e -I- banch que mon marit li prestà en sa vida. Item -I- caxa sotil ab caxons e cobertor qui no s'i té.

Et hoc requisivit sub protestatio (20) predicta in presenti inventario inserici continuari dicta domina nominibus predictis per notario infrascripto, presentibus testibus Guilelmo Miró, causidico, et Iohanne Messeger, assaunatore Minorise."

NOTES

- (1):*segueix faciant ratllat*
- (2):*segueix tenere et possidere repetit*
- (3):*segueix en ratllat*
- (4):*segueix frasques ratllat*
- (5):*segueix blanch ratllat*
- (6):*segueix en ratllat*
- (7):*segueix sol ratllat*

- (8): *segueix so ratllat*
- (9): *segueix petxe ratllat*
- (10): *segueix cofret ratllat*
- (11): *segueix str ratllat*
- (12): *segueix sol ratllat*
- (13): *interliniat*
- (14): *segueix collars ratllat*
- (15): *segueix cabo ratllat*
- (16): *hoc repetit*
- (17): *dicti quondam viri sui interliniat*
- (18): *segueix vell ratllat*
- (19): *segueix cruus ratllat*
- (20): *segueix predis ratllat*